

подіям в Україні, включаючи девальвацію гривні понад 60%, річну інфляцію понад 15%, ріст тарифів і рівня безробіття, ймовірно, що даний показник ще певно мірою знизиться у 2014 р. Таким чином, Україна є в 4 рази біднішою за середній рівень по ЄС і в 2 рази за рівень найбідніших країн, а швидкість пристосування до рівня ЄС займе не один десяток років і лише за умови кардинальних змін у продуктивності.

Зважаючи на вищевикладене, пріоритетним напрямом євроінтеграційного вектора є вирішення ключових проблем щодо підвищення рівня доходів громадян. Звичайно, ряд окреслених вітчизняних проблем потрібно починати вирішувати негайно, на що необхідні будуть не лише політична воля і фінансовий ресурс, а й кардинальні реформи і зміна всієї системи регулювання. Однак у довгостроковому аспекті потрібна побудова моделі дійсно «незалежної» економіки, з інноваційною складовою зростання, стабільним банківським сектором, розвинутою інфраструктурою, низькими відсотковими ставками, помірними витратами виробництва і можливостями формування очікувань суб'єктами господарювання. Це дасть змогу мінімізувати «політичні ігри» для керівництва країни і не піддаватися на будь-який тиск з боку країн, угруповань чи наднаціональних організацій.

Список використаних джерел:

1. Інформаційний портал Телеграфъ. Как вступление в ЕС отразилось на странах-новичках. - [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.telegraf.in.ua/topnews/2013/12/21/kak-vstuplenie-v-es-otrazilos-na-stranah-novichkah_10033859.html.
2. Інформаційний портал Сегодня ЮА. - [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ukr.segodnya.ua/economics/enews/minimalnaya-zarplata-v-ukraine-terper-nizhe-chem-v-zambii-i-gane-595203.html>.

Олександр АТАМАНЮК
науковий керівник
к.е.н., доц. Михайлишин Л.І.
ІФННІМ ТНЕУ

ПІДПРИЄМСТВО ЯК СУБ'ЄКТ ТЕОРІЇ СИНЕРГЕТИКИ

Зародження поняття «синергетики» в практиці світової науки напряду пов'язане з виникненням комплексних суспільних проблем, вирішення яких потребувало одночасного залучення спеціалістів різних галузей. Масштабність розвитку синергетичних процесів в сучасних умовах зумовлена й еволюційними процесами що відбуваються в життєдіяльності усього людства, результатом яких стали глобальні проблеми.

Сучасне підприємство - це складна відкрита виробничо-господарська і соціальна система, яка:

- складається із взаємозалежних частин (виробництв, цехів, дільниць, служб тощо), діяльність яких впливає на кінцевий результат виробництва;

- взаємодіє із зовнішнім оточенням, з якого в систему надходять необхідні для виробничої діяльності фактори виробництва (входи) та в якому реалізуються і використовуються результати виробництва (виходи) — продукція, роботи, послуги;

- здійснює діяльність, спрямовану на задоволення потреб суспільства (зовнішнього середовища системи);

- має властивості, що притаманні складним відкритим цілеспрямованим системам: здійснює певні процеси протягом життєвого циклу продукції; реагує на зміну зовнішнього оточення і самостійно забезпечує свій розвиток (володіє властивістю самоорганізації); має характерне для складних систем поєднання властивостей цілісності та відокремленості, які певним чином впливають на її функціонування та розвиток.

Кінцевими цілями будь-якого виробництва є створення товарів для задоволення потреб у них суспільства і потреби людини в праці. Для досягнення цих цілей необхідні основні виробничі ресурси тобто предмети праці, засоби праці, земля, праця, інформація.

В умовах нестабільного зовнішнього оточення підприємства мусять вирішувати завдання, які можна згрупувати за такими напрямками:

- організація виробничої кооперації і науково-технічної співпраці відповідно до технологічного ланцюга виготовлення кінцевого продукту;

- забезпечення збалансованості діяльності за стадіями життєвого циклу продукції;

- створення нових механізмів інвестування для розширення та науково-технічного розвитку виробництва;

- досягнення узгодженості інтересів держави і власників підприємств при використанні землі і природних ресурсів;

- створення на підприємствах внутрішнього ринку робочої сили, що забезпечить вирішення проблем професійної перепідготовки та зайнятості;

- включення підприємств до глобальної мережі інформації та подолання труднощів науково-технічного розвитку виробництва, які виникають у зв'язку з установленням права підприємств на комерційну таємницю.

Досліджуючи підприємство як систему, його вивчають з виробничо-технічної, організаційної, соціальної, економічної, інформаційної, екологічної, адміністративно-правової точок зору.

З виробничо-технічного погляду підприємство являє собою техніко-технологічний комплекс, систему робочих машин та механізмів, які відповідають його потужності та видам продукції (робіт, послуг), що випускаються.

Організаційно підприємство є виробничою одиницею економіки країни з певними внутрішньою структурою, зовнішнім оточенням, закономірностями функціонування та розвитку. Організаційна система підприємства охоплює виробничу, організаційну та управлінську структуру підприємства, а також зв'язки між виробництвом та управлінням, між підприємством та зовнішніми організаціями.

З соціального погляду підприємство — це соціальна підсистема

суспільства, завдяки якій здійснюється взаємодія суспільних, колективних і особистих інтересів.

Економічно підприємство є відокремленою ланкою галузі, яка визначається певною господарською, фінансовою, економічною самостійністю. Економічна система підприємства охоплює економічні відносини підприємства з державою, державним бюджетом, організаціями ринкової інфраструктури, постачальниками виробничих ресурсів та споживачами продукції (робіт, послуг), населенням, а також внутрішні відносини, які виникають між підрозділами підприємства, між останніми та апаратом управління.

З інформаційної точки, зору підприємство — складна динамічна система, яка характеризується великим обсягом, інтенсивністю та різноспрямованістю інформаційних зв'язків між підсистемами й елементами, а також зовнішнім оточенням. Інформаційна підсистема підприємства охоплює планову, звітну, нормативно-технічну документацію, а також різноманітну інформацію, яка характеризує стан і рух компонентів підприємства.

В екологічному аспекті підприємство - це виробничо-екологічна система, яка взаємодіє із зовнішнім оточенням шляхом матеріально-енергетичного обміну. Щодо адміністративно-правового статусу, то з цього погляду підприємство є юридичною особою з установленними державою в законодавчому порядку правами та обов'язками.

Варто зауважити, що незалежно від організаційно-правової форми кожне підприємство є виробничою системою, тобто будь-яке підприємство являє собою сукупність елементів і взаємозв'язків між ними, що утворюють єдину цілісність. Тому при дослідженні діяльності підприємства необхідно враховувати основні принципи системного підходу:

1. Сума властивостей елементів, що входять в систему, не дорівнює властивостям самої системи.
2. Прийнято вважати, що підприємство є відкритою системою, тобто системою, яка обмінюється з навколишнім середовищем, енергією і інформацією. Відкрита система постійно пристосовується до умов, що змінюються, а це забезпечує їй економічну стійкість.
3. У зв'язку з складністю взаємозв'язків між економічними елементами усередині виробничої системи її функціонування має досліджуватися на основі спрощених економічних моделей і схем.

Управління виробничою системою визначається і обмежується властивостями двох типів:

- базовими властивостями, властивими будь-яким типам систем;
- специфічними властивостями, властивими виробничим системам.

Як базові властивості можна виділити цілісність, елементарність, впорядкованість і взаємодію:

Першою базовою властивістю систем вважається спроможність її елементів до взаємодії, з втратою якої вона перестає існувати.

Звідси витікає її друга властивість – «елементарність» складу частин (підсистем): що розглядається як об'єкт управління системи будь-якого рівня і

вигляду, що є об'єднанням окремих взаємопов'язаних частин, кожна з яких володіє хоча б однією властивістю, що забезпечує досягнення мети всієї системи.

Третя властивість – впорядкованість, властива всій системі і її частинам: входу, виходу, відносинам між ними. Фахівці в галузі кібернетики і проектування систем доповнюють його структурою і пропорційністю блоків.

Четверта істотна властивість системи – її цілісність. Система є якісно певною сукупністю підсистем, пов'язаних в єдине ціле, володіючи властивостями, відсутніми у підсистем.

Оскільки виробнича система є сукупністю взаємопов'язаних елементів, що знаходяться у відносинах і зв'язках один з одним щодо організації і ведення виробничого процесу, то вона розпадається на функціонально і структурно обмежені блоки елементів – підсистеми. Ці підсистеми охоплюють різні стадії і функції виробничого процесу, накладаючи на виробничі системи специфічні властивості:

Багатофункціональність, тобто потенційна здатність системи реалізовувати деяку безліч функцій при заданій структурі. Ця властивість виражається через гнучкість, стійкість, надійність і адаптацію систем.

Гнучкість, тобто здатність змінювати мету функціонування залежно від умов функціонування і стану підсистем.

Стійкість (стійкість, живучість), тобто здатність зберігати основні виробничі параметри в певних межах і підтримувати необхідну лінію поведінки при обуреннях або відмовах усередині самої системи і зовні.

Надійність, тобто здатність системи реалізовувати задані функції протягом певного періоду часу із заданими параметрами якості. При цьому якість виконання характеризується величиною відхилення фактичного значення виробничого параметра від його заданого значення.

Адаптивність, тобто фактична зміна цілей функціонування при зміні умов функціонування системи. Звідси витікає нестабільність виробничої системи.

Специфічні властивості виробничих систем не суперечать базовим, але виявляються по-різному в різних зовнішніх середовищах. Так, при високому ступені суспільної кооперації росте просторова протяжність виробничої системи при одночасному скороченні кількості стадій виробничого процесу в окремих виробничій одиниці (виробничому підприємстві). Відповідно, в рамках останньої міняється зміст і обсяг як задач виробництва, так і функцій управління ним.

Підприємство, як будь-яка складна система, складається з комплексу більш простих систем, що виконують певні функції.

У виробничо-технічному відношенні підприємство є техніко-технологічним комплексом, системою робочих машин і механізмів, підібраних пропорційно за кількістю і потужністю відповідно до видів продукції (виконуваних робіт, послуг), що випускається, технології її виготовлення і обсягів випуску.

Організаційно підприємство є первинною ланкою промисловості, виробничою одиницею національної економіки з визначеними внутрішньою

структурою, зовнішнім середовищем, закономірностями функціонування і розвитку.

Організаційна система підприємства включає його виробничу і організаційну структуру управління підприємством і цехами, а також зв'язки між виробництвом і управлінням, між підприємством і зовнішніми організаціями.

В соціальному відношенні підприємство виступає як соціальна підсистема суспільства, саме на ньому здійснюється взаємодія суспільних, колективних і особистих інтересів, складаються відносини колективізму і взаємодопомоги.

Економічно підприємство є відособленою ланкою національної економіки, що володіє певною оперативно-господарською самостійністю і таким, що здійснює свою діяльність на основі комерційного розрахунку. Економічна підсистема підприємства включає економічні відносини підприємства з державою, державним бюджетом, вищою керівною організацією, постачальниками, споживачами, банками.

В інформаційному відношенні підприємство – складна динамічна система, що характеризується великим обсягом, інтенсивністю і різною спрямованістю інформаційних зв'язків між підсистемами і елементами, що постійно обмінюються із зовнішнім середовищем різного роду інформацією. Інформаційна система підприємства включає планову, звітну, нормативно-технічну документацію, а також різну інформацію (письмову, усну і ін.), що характеризує стан і рух компонентів підприємства.

В екологічному відношенні підприємство є виробничо-екологічною системою, що взаємодіє із зовнішнім середовищем шляхом матеріально-енергетичного обміну.

В адміністративно-правовому відношенні підприємство виступає як юридична особа з правами і обов'язками законодавчо встановленими державою.

При дослідженні підприємства як соціально-економічної системи дуже важливо забезпечити єдність функціонального (поведінкового) і структурного підходу. Виходячи з цілей дослідження цієї складної системи необхідно розглядати дві її складові – власне систему (підприємства) і зовнішнє середовище, в якому функціонує дана система.

Підприємство – це відкрита система, яка може існувати лише за умови активної взаємодії з навколишнім (зовнішнім) середовищем. В ринковій економіці середовище переважно і забезпечує ефективність діяльності підприємства, навіть, значною мірою, детермінує його існування.

Середовище підприємства можна зобразити наступним чином (рис. 1).

Розглядаючи підприємство як об'єкт вивчення, необхідно відзначити також, що це цілеспрямована система, що прагне до досягнення найбільш переважних станів.

Зовнішнє середовище – це сукупність активних господарюючих суб'єктів, економічних, суспільних і природних умов, національних і міждержавних інституційних структур й інших зовнішніх умов і чинників, що діють в

оточенні підприємства і впливають на різні сфери його діяльності.

Зовнішнє середовище підрозділяють на дві складові:

- мікросередовище – середовище прямого впливу на підприємство, яке створюють постачальники матеріально-технічних ресурсів, споживачі продукції (послуг) підприємства, торговельні і маркетингові посередники, конкуренти, державні органи, фінансово-кредитні установи, компанії страхування:

- макросередовище – середовище непрямого впливу на підприємство. Вона включає природне, демографічне, науково-технічне, економічне, екологічне, політичне і міжнародне середовища.

Підприємство мусить обмежувати негативні дії зовнішніх чинників, що найбільш істотно впливають на результати його діяльності, або навпаки – більш повно використовувати сприятливі можливості. Мікросередовище було представлено силами, що мають безпосереднє відношення до підприємства і його підприємницьких можливостей, тобто постачальниками, клієнтами, маркетинговими посередниками, конкурентами і контактними аудиторіями.

Рис. 1 Схема середовища підприємства

Системність діяльності будь-якого підприємства визначається спектром відносин в яких воно функціонує, що в сучасних умовах будуються в різних сферах життєдіяльності. Загалом взаємодія елементів «підприємницької системи» відбувається внаслідок дії менеджменту підприємства, тобто окремого елемента відповідної системи, а тому загальна ефективність часто визначається рівнем компетентності відповідного елемента.

Список використаних джерел:

1. Шевцова Г.З. Синергетичні ефекти в економіці й управлінні підприємствами: сутність, класифікація, оцінка / Г.З. Шевцова // *Економические проблемы и перспективы стабилизации экономики Украины: сб. науч. тр. / НАН Украины, Ин-т экономики промсти; редкол.: Землякин А.И. (отв. ред.) и др. – Донецк, 2007. – С. 40-57.*
2. Тарасевич В.М. *Економическая синергетика: концептуальные аспекты // Экономика і прогнозування. - 2002. - № 4. С. 56-71.*
3. Мельник Л.Г. *Синергетична основа маркетингових інновацій / Л.Г. Мельник, І.Б. Десяртова // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2010. – № 1. – С. 67-77.*

Юлія КНЯЗЮК

науковий керівник

канд. наук з держ. упр., доц. Ляхович Г.І.

ІФННІМ ТНЕУ

**ОПТИМІЗАЦІЙНІ ЗАХОДИ З МЕТОДИКИ СТРАТЕГІЧНОГО
ПЛАНУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА**

Посилення сучасних економічних проблем зумовлює зростаючий інтерес суспільства і держави до можливостей довгострокового розвитку. Грошові потоки підприємства виступають одним з найбільш важливих об'єктів фінансового менеджменту, що тісно пов'язаний з іншими сферами управління та визначає фінансову безпеку майбутнього економічного розвитку підприємства. Впровадження стратегічного управління фінансами підприємства дозволяє досягати бажаного фінансового стану і показників результативності в довгостроковому періоді.

Потоковий підхід застосовується у багатьох методиках фінансового управління при поточному та стратегічному плануванні, оскільки дозволяє обґрунтувати залишки коштів, мінімізувати ризики, врахувати довгострокові фактори розвитку підприємства. Особливістю потокових методів є необхідність розглядати грошові потоки у взаємозв'язку з постачанням, виробництвом, реалізацією, іншими господарськими операціями підприємства. Відповідно до цього всі господарські процеси трактуються як потоки грошових, товарних, фінансових та інших ресурсів, як сукупність комерційних операцій. Управління фінансами розглядають у першу чергу з позиції поточного управління надходженнями та платежами, забезпечення їх синхронності у часі та збалансованості за обсягом. Стратегічне управління навпаки вимагає врахування можливих варіантів розвитку, прогнозування грошового потоку, що підприємство очікує отримати, і скільки для цього необхідно витратити в поточному і найближчих періодах.

Основна мета фінансового управління підприємства поєднує дві умови: забезпечення платоспроможності підприємства, з одного боку, і досягнення